

Foto: Joye van Horn/ICCO

6

Hoofdstuk

Financieel Jaarverslag 2008

Stichting Interkerkelijke Organisatie voor
Ontwikkelingssamenwerking, ICCO
(Statutair gevestigd te Utrecht)

Verlag van de Raad van Bestuur

INLEIDING

Voor u ligt de jaarrekening 2008 van Stichting Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking ICCO.

De cijfers uit deze jaarrekening zijn opgenomen in de totale verantwoording van de ICCO-alliantie, zoals deze als bijlage is opgenomen bij deze Jaarstukken.

Deze jaarrekening is opgesteld conform Richtlijn 650, de jaarrekeningrichtlijn voor “fondsenwervende instellingen”.

Ontwikkelingen 2008

Het jaar 2008 heeft in bedrijfsmatige zin voor ICCO in het teken gestaan van verder ontwerp en inrichting van de organisatie volgens het ProCoDe proces (fase 2). Het was het tweede jaar van het bedrijfsplan 2007-2010 voor de ICCO alliantie. De alliantie bestaat uit Prisma, Edukans, Share People, Oikocredit, Kerk in Actie en ICCO. Een jaar waarin vele veranderingen verder zijn uitgewerkt, zowel in de organisatie als in het werk in het Zuiden.

Het jaar 2008 stond in het licht van verdere optimalisatie en uitwerking van het in 2007 nieuw ingevoerde monitoringsprotocol.

Het in 2007 geïntroduceerde systeem MS Dynamics AX (ERP systeem) is verder ingericht. Ook in 2009 zal nog aandacht nodig zijn voor verdere optimalisatie van inrichting en werking van processen, administraties en rapportage. ICCO heeft een goede en functionele applicatie, waarmee we zijn voorbereid op de toekomstige ontwikkelingen:

- decentralisatie betekent dat de informatie, veel meer dan voorheen, via internet “anytime, anywhere” beschikbaar en te bewerken moet zijn;
- werken in allianties betekent dat de informatie makkelijker en sneller met andere organisaties kan worden gedeeld én andersom;
- de toename van het werken in programma’s houdt in dat steeds meer processen dwars door de hele organisatie lopen.

In april 2008 is Fair & Sustainable Holding B.V opgericht. Deze B.V., die 100% eigendom is van ICCO, heeft als doel nieuwe financieringsbronnen aan te boren. Het resultaat bedroeg € 114.000 negatief. Dit resultaat werd voornamelijk veroorzaakt door opstartkosten. Het doel is te komen tot een break-even resultaat in 2009.

RESULTAAT

		Realisatie 2008	Begroting 2008	Begroting 2009
		€	€	€
BATEN				
Subsidies overheden	Medefinancieringsprogramma Nederlandse Overheid EU, overige overheden	117.902.271 6.829.053 8.485.203	106.070.000 2100.000 14.250.000	106.450.000 4.180.723 16.395.000
		133.216.527	122.420.000	127.025.723
Eigen fondsenwerving		318.404	2.500.000	200.000
Aandeel in gezamenlijke acties (SHO, SAN)		1.996.500	1.050.500	1.136.000
Aandeel in acties derden (PCL, bedrijfsleven)		2.971.282	2.570.000	1.874.000
Beleggingen	Beleggingsresultaat Renteliquide middelen (Eigen vermogen & PG) Renteliquide middelen MFS	764.378 445.294 -	700.000 - 625.000	500.000 - 625.000
		1.209.672	1.325.000	1.125.000
Overige baten	Vrijgekomen voor herbesteding Doorbelastingen	- -	450.000 -	450.000 597.702
		-	450.000	1.047.702
		139.712.386	130.315.500	132.408.425
LASTEN				
Programma's	DREO D&V TTB Draagvlak Capaciteitsontwikkeling Noodhulp Vernieuwing Overig	31.266.540 37.288.193 31.443.062 7.152.596 6.261.183 8.287.059 1.765.738 675.011	35.400.000 36.400.000 31.800.000 5.500.000 4.700.000 600.000 5.100.000 1.195.567	34.400.000 35.400.000 30.915.000 5.300.000 4.600.000 600.000 5.000.000 1.010.504
		124.139.382	120.695.567	117.225.504
Werving baten	Kosten fondsenwerving Kosten gezamenlijke actie Kosten beleggingen	- 90.233- 39.265	300.000 - 23.000	350.000 - 23.000
		50.968-	323.000	373.000
Uitvoeringskosten	Programma afdelingen Wervingskosten baten Beheeren administratie	16.142.775 442.167 1.887.124	14.969.962 87.899 1.784.822	15.031.178 408.840 1.756.336
		18.472.067	16.842.683	17.196.354
		142.560.480	137.861.250	134.794.858
		2.848.094-	7.545.750-	2.386.433-
Resultaat dochterondernemingen		114.485-	-	-
Resultaat		2.962.579-	7.545.750-	2.386.433-
Indicator: uitvoeringskosten interne organisatie				
		Realisatie 2008	Begroting 2008	Begroting 2009
Totaal kosten exclusief projectuitgaven af: Vermogensopbrengsten en doorbelastingen		18.472.067 1.209.672-	16.842.683 700.000-	17.196.354 1.097.702-
Kosten interne organisatie (A)		17.262.394	16.142.683	16.098.652
Totaal projectbetalingen (B)		117.248.462	120.695.567	117.225.504
Uitvoeringskosten% eigen organisatie = A/(A+B)		12,8%	11,8%	12,1%

Blijkend uit bovenstaande opstelling komt het percentage voor kosten van de interne organisatie uit op 12,8%. ICCO hanteert een gemiddeld normpercentage van 12,5%. De berekening van dit percentage is de resultante van de uitgaven voor kosten van de interne organisatie, verminderd met de opbrengsten uit eigen beleggingen, gedeeld door de som van de projectbetalingen voor projecten en de kosten van de interne organisatie, verminderd met de opbrengsten uit eigen beleggingen. Een aantal bijzondere posten zijn van invloed op het gerealiseerde percentage:

Positieve invloed ten opzichte van de begroting:

- Meevallende inkomsten uit beleggingen (Verkoop aandelenbelang in Raptim Intercontinental B.V. ad. € 775.000).

Negatieve invloed ten opzichte van de begroting:

- Hogere personeelskosten door collectieve salarisverhogingen, stijging van de eindejaarsuitkeringen, hogere pensioenlasten en sociale lasten.
- Meer inhuur van externen door vacatures op sleutelfuncties.
- Hogere uitgaven voor telewerken.
- Meer reiskosten ondermeer verband houdende met de inrichting van de Regionale werkorganisaties.
- Fors hogere accountants- en advieskosten.

Investerings

In 2008 is voor een bedrag van € 0,14 miljoen geïnvesteerd. Na de grote investeringen in 2006 en 2007 in vernieuwing van software (MS Dynamics) is er in 2008 sprake geweest van normale vervangingsinvesteringen.

Personeel

Ultimo 2008 bedraagt het aantal FTE's 229 (2007: 233). De verdeling vast/tijdelijk bedroeg in 2008: 77%-23% (2007: 67%-33%).

Het ziekteverzuimpercentage bedroeg in 2008:3,4% (2007: 3,5%).

Beleggingsbeleid

ICCO belegt duurzaam. In opdracht van ICCO past ING bank voor de beoordeling van opname van ondernemingen in de beleggingsportefeuille duurzaamheidscriteria toe op onderwerpen als mensenrechten, bio-industrie, wapenhandel, kernenergie, corruptie, milieudelicten, bont en tabak. ING bank geeft aan dat het screenen van beleggingen voor de ING bank een continu proces is. Wanneer wijzigingen in de markt gevolgen hebben voor het duurzaam oordeel over een onderneming kan het zijn dat een onderneming alsnog opgenomen in- of verwijderd uit de beleggingsportefeuille gaat worden. Het jaar 2008 stond in het teken van de kredietcrisis met ondermeer als gevolg fors gedaalde beurskoersen. Deze nadelige effecten zijn voor ICCO, als gevolg van het evenwichtig gekozen beleggingsbeleid en bovengenoemde verkoop van het aandelenbelang in Raptim Intercontinental B.V. beperkt gebleven.

Fondsenwerving 2008 en 2009

Gezamenlijk fondsenwerving

ICCO werkt nauw samen met Kerk in Actie. Het buitenlandwerk van beide organisaties is sinds 1 januari 2007 geïntegreerd in één afdeling. Op basis hiervan ondersteunen beiden elkaar in de particuliere fondsenwerving:

1. Onder regie van Kerk in Actie en met inhoudelijke en financiële ondersteuning van ICCO werden ook in 2008 fondsen in het kader van de jaarlijkse 40dagentijd-campagne en de campagne 15 cent geworven onder leden van PKN voor het gezamenlijke buitenlandwerk.
2. ICCO coördineert de werving voor het nieuwe donateurprogramma FairClimate. Kerk in Actie ondersteunt deze campagne inhoudelijk en financieel en brengt het onderwerp onder de aandacht van haar achterban.
3. Wanneer noodhulp nodig is na een ramp vragen Kerk in Actie en ICCO gezamenlijk om extra fondsen bij hun achterban of als onderdeel van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO).

Eigen fondsenwerving en bedrijven

ICCO komt in contact met een breed scala van Nederlandse bedrijven. Deze bedrijven willen op verschillende manieren een bijdrage leveren aan de programma's van ICCO. Vaak gaat het om een combinatie van expertise en financiën. In 2008 heeft ICCO uitgangspunten voor Fondswerving Bedrijfsleven opgesteld. Doel is om bij het ontwikkelen van partnerschappen met bedrijven fondsen te genereren voor het werk van ICCO. Daarbij wordt bij elk bedrijvencontact bekeken welke kansen er liggen voor business-to-business-to-consumers (B2B2C). Het beleid wordt uitgewerkt in de volgende proposities:

1. Bedrijven bieden financiën aan.
2. Bedrijven bieden grote bedragen aan en vragen om maatwerk.
3. Bedrijven willen maatschappelijk verantwoord ondernemen.
4. Bedrijven willen samenwerking op ketenopbouw en/of thematisch.

De bovengenoemde proposities beginnen tot hoopgevende resultaten te leiden.

In 2008 heeft ICCO een overeenkomst afgesloten met MvO Nederland inzake Initiatief Duurzame Handel (IDH). Met deze overeenkomst is een totaalbedrag gemoeid ter grootte van € 6,6 miljoen. De looptijd is van 2008 - 2012. In 2008 werd een eerste termijn ontvangen ter grootte van € 827.000.

Begin 2009 heeft ICCO een jaarlijkse toezegging over de periode 2008-2012 van de Nationale Postcode Loterij ontvangen. Begin 2009 is over 2008 een bedrag van € 1 miljoen ontvangen.

Verwachtingen 2009

Ook 2009 zal op alle terreinen een grote inspanning van de organisatie vragen.

- De wijze en vorm van samenwerking binnen de alliantie zal in het licht van de beleidsnotitie van Minister Koenders op weg naar indiening van het Bedrijfsplan 2011-2015 veel aandacht vragen.
- De evaluatie van de regionale pilots in West-Afrika, Zuid-Azië, Midden-Amerika en Centraal-Azië krijgt zijn beslag in de loop van 2009. Tegelijkertijd wordt begonnen met de opstart van de volgende vier regio's. In september 2009 zal er een bijeenkomst zijn met alle Regionale raden, management en directie Noord om gezamenlijk voorbereidingen te treffen tot formulering van het nieuwe Bedrijfsplan.
- De inrichting en transformatie van de organisatie in Nederland wordt in nauw overleg met de Ondernemingsraad verder vorm gegeven. Hierbij wordt input van alle geledingen uit de organisatie zoveel als mogelijk betrokken.

Het jaar 2009 staat naast al onze reguliere activiteiten volledig in het teken van de verdere invulling van het ProCoDe proces: De organisatie en verdere inrichting van de Regionale Werkorganisaties, maar ook het veranderproces van de organisatie in Nederland zal veel energie vragen van Raad van Bestuur, Raad van Toezicht en medewerkers. Daarnaast is gestart met de voorbereiding van de indiening van het Bedrijfsplan 2011-2015. Hierbij vindt intensief overleg plaats met de alliantieleden, maar ook met de inmiddels actieve Regionale Werkorganisaties en Regionale Raden. Hiermee krijgt ProCoDe een steeds concretere invulling.

Bestuurlijke Organisatie

De wijziging van de bestuurlijke inrichting van ICCO is met de aanpassing van de statuten per 31 maart 2009 voltooid. De aanpassingen zijn uitgebreid besproken met Directie en toezichthoudend Bestuur. De Ondernemingsraad heeft positief geadviseerd op de voorgenomen statutenwijzigingen.

Dit betekent ondermeer dat thans sprake is van een Raad van Bestuur (voorheen Directie) en een Raad van Toezicht (voorheen toezichthoudend Bestuur). In 2009 bestaat de Raad van Bestuur uit twee leden, de voorzitter en een nieuw benoemd lid.

Utrecht, 29 mei 2009

Raad van Bestuur

J.H. van Ham, voorzitter

W.D. Hart RA

Verslag Raad van Toezicht

Zoals in het verslag van de Raad van Bestuur reeds is aangegeven zijn, in het kader van de Bestuurlijke vernieuwing die ICCO doormaakt, alle leden van het Bestuur per 31 maart 2009 toegetreden tot de Raad van Toezicht. Hiermee wordt verder invulling gegeven aan de Governance Code van transparant bestuur en toezicht.

Het Bestuur heeft in 2008 acht maal, gezamenlijk met de ICCO directie vergaderd. Daarbij is intensief aandacht besteed aan het ProCoDe proces, dat bij ICCO gaande is. Ook zijn de bestuurlijke veranderingen uitgebreid aan de orde gekomen.

In 2009 zullen drie nieuwe kandidaten voor de Raad van Toezicht worden benaderd. Hierbij is sprake van één regulier aftredend lid, één vertrekkend lid en één uitbreiding. Voor één van de nieuw te benoemen leden zal een voordracht van de Ondernemingsraad worden gevraagd.

De Raad van Toezicht heeft uit haar midden een auditcommissie en een remuneratiecommissie ingesteld. Deze commissies zijn met ingang van april 2009 ingesteld.

De Raad van Toezicht heeft de door de Raad van Bestuur vastgestelde jaarrekening 2008, voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring, beoordeeld en goedgekeurd in haar vergadering.

Utrecht, 29 mei 2009

Raad van Toezicht,

D. Terpstra, voorzitter

R. Veenstra

Drs. M. Verweij

Prof. Dr. E. de Jong

H. van Boggelen

Jaarrekening

BALANS PER 31 DECEMBER 2008

(na resultaatbestemming)

	Toe- lichting	31 december 2008		31 december 2007	
		€	€	€	€
ACTIVA					
Vaste activa					
Materiële vaste activa	1	1.231.689		1.532.920	
Financiële vaste activa	2	<u>272.718</u>		<u>276.066</u>	
			1.504.407		1.808.986
Wlottende activa					
Vorderingen en overlopende activa	3	70.061.618		62.153.523	
Effecten	4	5.438.846		5.377.434	
Liquide middelen	5	<u>28.352.030</u>		<u>30.856.930</u>	
			<u>103.852.494</u>		<u>98.387.887</u>
			<u>105.356.901</u>		<u>100.196.873</u>
PASSIVA					
Reserves en fondsen					
Reserves	6				
Stichtingskapitaal		45		45	
Continuïteitsreserve		<u>7.349.866</u>		<u>7.464.351</u>	
			7.349.911		7.464.396
Fondsen	7				
Bestemmingsfonds projecten		1.958.852		4.616.986	
Bestemmingsfonds overigen		<u>712.550</u>		<u>902.510</u>	
			2.671.402		5.519.496
Voorzieningen	8		1.159.029		1.209.700
Langlopende schulden	9		31.760.274		25.777.845
Kortlopende schulden	10		<u>62.416.285</u>		<u>60.225.436</u>
			<u>105.356.901</u>		<u>100.196.873</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN OVER 2008

	Toe- lichting	Realisatie 2008		Begroting 2008		Realisatie 2007	
		€	€	€	€	€	€
Baten	20						
Subsidies van overheden		133.216.527		122.420.000		102.335.037	
Baten uit eigen fondsenwerving		318.404		2.500.000		344.711	
Baten uit gezamenlijke acties		1.996.500		1.050.500		2.650.592	
Baten uit acties van derden		2.971.282		2.570.000		2.938.639	
Baten uit beleggingen		1.209.672		1.325.000		912.964	
Overige baten		-		450.000		-	
Totaal baten			139.712.386		130.315.500		109.181.942
Lasten							
Besteed aan de doelstellingen	21	140.282.157		135.963.228		108.601.727	
Wervingskosten		391.199		418.199		788.555	
Beheer en administratie		1.887.124		1.784.822		1.842.839	
Totaal lasten			142.560.480		138.166.248		111.233.121
			2.848.094-		7.850.748-		2.051.178-
Resultaat dochterondernemingen			114.485-		-		-
Resultaat			2.962.579-		7.850.748-		2.051.178-
Resultaatbestemming							
Toevoeging / onttrekking aan:							
Bestemmingsfonds projecten			2.658.134-		7.850.748-		1.723.193-
Bestemmingsfonds overigen			189.960-		-		47.490-
Continuïteitsreserve			114.485-		-		-
Resultaat			2.962.579-		7.850.748-		1.770.683-

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2008

	2008		2007	
	€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten				
Resultaat	2.962.579-		1.770.683-	
Ongerealiseerd koersresultaat effecten	47.794		48.768	
Mutatie overige voorzieningen	50.671-		318.981	
Afschrijvingen	439.766		418.341	
Mutatie vorderingen subsidies	8.634.479-		21.236.883	
Mutatie overige vorderingen	726.384		301.266-	
Mutatie projectverplichtingen	6.890.920		19.743.603-	
Mutatie overige schulden	1.282.358		28.408.240-	
Kasstroom uit operationele activiteiten		2.260.507-		28.200.819-
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
Investerings in materiele vaste activa	138.535-		986.892-	
Investerings in financiële vaste activa	3.348		50.244-	
Investerings in effecten per saldo	109.206-		332.725	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		244.393-		704.411-
Totaal		2.504.900-		28.905.230-
Mutatie liquide middelen				
Liquide middelen einde boekjaar	28.352.030		30.856.930	
Liquide middelen begin boekjaar	30.856.930		59.762.160	
Mutatie liquide middelen		2.504.900-		28.905.230-

Toelichting behorende tot de jaarrekening 2008

ALGEMENE GRONDSLAGEN VOOR DE OPSTELLING VAN DE JAARREKENING

De jaarrekening is opgesteld conform de Richtlijn 650 Fondsenwervende Instellingen. Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van een verslagperiode van een jaar. Het boekjaar valt samen met het kalenderjaar.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten.

Voorzover niet anders is vermeld, worden activa en passiva opgenomen voor nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

De cijfers over 2007 zijn, daar waar noodzakelijk, geherrubriceerd teneinde vergelijkbaarheid met 2008 mogelijk te maken.

Transacties in vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de geldende wisselkoers per transactiedatum. In vreemde valuta luidende monetaire activa en passiva worden per balansdatum in de functionele valuta omgerekend tegen de op die datum geldende wisselkoers. Niet-monetaire activa en passiva in vreemde valuta die tegen historische kostprijs worden opgenomen, worden naar euro's omgerekend tegen de geldende wisselkoersen per transactiedatum.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat de Raad van Bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Consolidatie

ICCO heeft gedurende het boekjaar een aantal vennootschappen opgericht. Dit betreft de volgende vennootschappen:

- Fair & Sustainable Holding B.V.
- Fair & Sustainable Participations B.V.
- Fair & Sustainable Advisory Services B.V.

ICCO is 100% aandeelhouder van deze vennootschappen. Gegeven de in relatie tot ICCO te verwaarlozen omvang van de met deze vennootschappen samenhangende baten, lasten en activa en passiva is er voor gekozen om de financiële gegevens van deze vennootschappen over 2008 niet te consolideren. Er is derhalve geen geconsolideerde jaarrekening over 2008 opgesteld. De jaarrekening 2008 van ICCO betreft dan ook de financiële gegevens van ICCO exclusief haar dochterondernemingen. Het resultaat van de dochterondernemingen is als aparte post tot uitdrukking gebracht in de staat van baten en lasten over 2008.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, liquide middelen, handelsschulden en overige te betalen posten. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt voor marktwaarde. Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Financiële instrumenten die deel uitmaken van een handelsportefeuille

Financiële instrumenten (activa en verplichtingen) die worden aangehouden voor handelsdoeleinden worden gewaardeerd op marktwaarde en wijzigingen in die marktwaarde worden verantwoord in de staat van baten en lasten. In de eerste periode van verwerking worden toerekenbare transactiekosten als last in de staat van baten en lasten verwerkt.

Effecten

Leningen en obligaties worden, voor zover deze aan een beurs genoteerd zijn, gewaardeerd op marktwaarde. Wijzigingen in die marktwaarde worden verantwoord in de staat van baten en lasten. Niet beursgenoteerde gekochte leningen en obligaties worden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Verstreckte leningen en overige vorderingen

Verstreckte leningen en overige vorderingen worden gewaardeerd op geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden berekend als een percentage over de aanschafprijs volgens de lineaire methode op basis van de economische levensduur, rekening houdend met eventuele restwaarde.

De gehanteerde afschrijvingspercentages zijn:

Inventaris en installaties	10% of 20%
Hard- en software algemeen	33%
Hard- en software ERP systeem	20%

Financiële vaste activa

Deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode op basis van de nettovermogenswaarde. Bij de bepaling van de nettovermogenswaarde worden de waarderinggrondslagen van de stichting gehanteerd. Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd, en voor het aandeel van ICCO in het negatieve eigen vermogen van de deelnemingen wordt door ICCO een voorziening gevormd.

Deelnemingen waarin geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of duurzaam lagere bedrijfswaarde.

De leningen aan niet-geconsolideerde deelnemingen worden opgenomen op nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte waardeverminderingen.

De overige financiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs of lagere marktwaarde.

Dividenden worden verantwoord in de periode waarin zij betaalbaar worden gesteld. Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Eventuele winsten of verliezen worden verantwoord onder financiële baten en lasten.

Reserves

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve is gevormd om de continuïteit te waarborgen ingeval van (tijdelijke) sterk tegenvallende baten.

Fondsen

Bestemmingsfondsen

Bestemmingsfondsen betreffen de middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Voorzieningen

Voorziening garantieverplichtingen

ICCO verstrekt garanties aan (bank)instellingen die daarmee leningen verstrekken.

Voor de door ICCO verstrekte garanties wordt een voorziening gevormd, die gebaseerd is op de risico's in een bepaald continent of land. Bij de berekening van de voorziening wordt tevens rekening gehouden met het betaalgedrag van de betreffende partner.

Personeelsbeloningen/pensioenen (toegezegde bijdrageregeling)

Verplichtingen in verband met bijdragen aan pensioenregelingen op basis van toegezegde bijdragen worden als last in de staat van baten en lasten opgenomen in de periode waarover de bijdragen zijn verschuldigd.

Baten

Subsidies van overheden

Subsidies komen ten gunste van de staat van baten en lasten van het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde bestedingen komen.

Baten uit eigen fondswerving/Baten uit gezamenlijke acties/Baten uit acties van derden

Deze baten komen ten gunste van de staat van baten en lasten van het jaar waarin de baten is ontvangen dan wel is toegezegd.

Baten uit beleggingen

Deze baten komen ten gunste van de staat van baten en lasten in overeenstemming met de eerder beschreven waardingsgrondslagen van financiële instrumenten. Rentebaten uit hoofde van liquide middelen komen ten gunste van de staat van baten en lasten in het jaar waarop deze betrekking hebben. Een uitzondering wordt gevormd door de rente op de bankrekening die specifiek wordt gebruikt voor ontvangsten en betalingen in verband met het MFS programma: de rentebaten op deze bankrekening worden in mindering gebracht op de MFS-vordering en worden niet verantwoord als baten uit beleggingen.

Lasten

Toerekening kosten eigen activiteiten

De kosten van de eigen activiteiten van ICCO zijn in de staat van baten en lasten onderverdeeld in: besteed aan doelstellingen, wervingskosten en kosten beheer en administratie. De door ICCO gehanteerde toerekeningsgrondslagen en de toerekeningsmethodiek ter bepaling van de onderverdeling zijn in de toelichting op de jaarrekening uiteen gezet.

Besteed aan de doelstellingen

Deze lasten bestaan uit aan derden verstrekte subsidies en bijdragen, alsmede uitvoeringskosten.

De lasten vanwege aan derden verstrekte subsidies en bijdragen komen ten laste van de staat van baten en lasten in het jaar waarin ICCO de toezegging tot het verstrekken van subsidies en/of bijdragen doet. Vrijvallende (niet tot

uitkering gekomen) subsidieverplichtingen worden hierop in mindering gebracht in het jaar waarin de subsidieverplichting vrijvalt.

Specifiek voor door ICCO afgegeven garanties geldt dat een bedrag dat samenhangt met het risico op het daadwerkelijk tot uitgaven leiden van de betreffende garantie, door ICCO wordt aangemerkt als subsidieverstrekking in het kader van het MFS-programma en derhalve wordt verantwoord in het jaar waarin de garantie wordt afgegeven. In de balans van ICCO zijn de mogelijke verplichtingen die voortvloeien uit de verstrekte garanties weergegeven in de voorziening voor garantieverplichtingen. Het financiële effect van wijzigingen in de met de verstrekte garanties samenhangende risico's en/of het met het bedrag aan verstrekte garanties leiden tot een aanpassing van de voorziening in het jaar waarin de wijziging zich voordoet. Toevoegingen en/of onttrekkingen aan de voorziening voor garantieverplichtingen worden verwerkt via de post "Besteed aan doelstellingen" in de staat van baten en lasten.

Specifiek voor door ICCO verrichte betalingen inzake leningen en deelnemingen geldt dat een bedrag dat samenhangt met het risico op waardevermindering van het betreffende actief, door ICCO wordt aangemerkt als subsidieverstrekking in het kader van het MFS-programma en derhalve wordt verantwoord in het jaar waarin de waardevermindering ontstaat. In de balans van ICCO zijn de mogelijke waardeverminderingen weergegeven in de voorziening voor leningen en deelnemingen (deze voorziening is gesaldeerd met de stand van de leningen en deelnemingen). Het financiële effect van wijzigingen in risico's en/of met het bedrag van uitstaande leningen en deelnemingen leidt tot een aanpassing van de voorziening in het jaar waarin de wijziging zich voordoet. Toevoegingen en/of onttrekkingen aan de voorziening voor leningen en deelnemingen worden verwerkt via de post "Besteed aan doelstellingen" in de staat van baten en lasten.

De uitvoeringskosten komen ten laste van de staat van baten en lasten in het jaar waarop deze betrekking hebben.

Wervingskosten

Deze kosten komen ten laste van de staat van baten en lasten in het jaar waarop deze betrekking hebben.

Kosten beheer en administratie

Deze kosten komen ten laste van de staat van baten en lasten in het jaar waarop deze betrekking hebben.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode. Kasstromen in buitenlandse valuta zijn herleid naar euro's met gebruikmaking van de gewogen gemiddelde omrekeningskoersen voor de betreffende periodes.

TOELICHTING OP DE POSTEN VAN DE BALANS

1 MATERIËLE VASTE ACTIVA

Het verloop van deze post is als volgt:

	<u>inventaris en installaties</u>	<u>hard-en software algemeen</u>	<u>hard-en software ERP systeem</u>	<u>bedrijfsauto's</u>	<u>totaal</u>
	€	€	€	€	€
Boekwaarde per 1-1-2008	253.461	164.722	1.114.737	-	1.532.920
Aanschaffingen	<u>17.356</u>	<u>100.167</u>	<u>-</u>	<u>21.012</u>	<u>138.535</u>
	270.817	264.889	1.114.737	21.012	1.671.455
Desinvesteringen/overboekingen	-	-	-	-	-
Afschrijvingen	<u>106.598</u>	<u>96.406</u>	<u>235.596</u>	<u>1.166</u>	<u>439.766</u>
Boekwaarde per 31-12-2008	<u>164.219</u>	<u>168.483</u>	<u>879.141</u>	<u>19.846</u>	<u>1.231.689</u>
Cumulatieve aanschafwaarde	854.027	898.084	1.187.923	21.012	2.961.046
Cumulatieve afschrijvingen en overige waardeverminderingen	<u>689.808</u>	<u>729.601</u>	<u>308.782</u>	<u>1.166</u>	<u>1.729.357</u>
Boekwaarde per 31-12-2008	<u>164.219</u>	<u>168.483</u>	<u>879.141</u>	<u>19.846</u>	<u>1.231.689</u>

2 FINANCIËLE VASTE ACTIVA

Leningen en deelnemingen

Het verloop van deze post is als volgt:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
	€	€
Stand per 1 januari	2.567.100	1.963.677
Verstrekkingsen	<u>543.286</u>	<u>770.936</u>
	3.110.386	2.734.613
Aflossingen	283.847	108.727
Afwaardering	<u>-</u>	<u>58.786</u>
Stand per 31 december	<u>2.826.539</u>	<u>2.567.100</u>

Het verloop van de voorziening van de financiële vaste activa is als volgt:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
	€	€
Stand per 1 januari	2.291.034	1.737.855
Mutaties voorziening	<u>262.787</u>	<u>553.179</u>
Stand per 31 december	<u>2.553.821</u>	<u>2.291.034</u>
Netto saldo leningen en deelnemingen per 31 december	<u>272.718</u>	<u>276.066</u>

Een bedrag van € 168.000 heeft een kortlopend karakter.

De voorziening wordt bepaald op basis van een risico-inschatting op het niet terugbetalen van de lening en/of de waardevermindering van de deelnemingen, aan de hand van ervaringscijfers. In deze cijfers wordt rekening gehouden met het risico per land, eventueel verhoogd met de risico's per partner.

3 VORDERINGEN EN OVERLOPENDE ACTIVA

De specificatie van deze post is als volgt:

	<u>31 december</u> <u>2008</u>	<u>31 december</u> <u>2007</u>
	€	€
Donoren	68.861.774	60.227.295
Vooruitbetaalde projectlasten	-	678.310
Opbrengsten effecten en rente algemeen	544.443	624.489
Vorderingen personeel	13.699	8.940
Overige vorderingen en overlopende activa	<u>641.702</u>	<u>614.488</u>
	<u>70.061.618</u>	<u>62.153.523</u>

Donoren

Dit betreft de vorderingen op basis van de afgegeven goedkeuringen voor speciale projecten van de EU, DGIS en derden, inclusief de in de contracten afgesproken apparaatskostenvergoedingen. Daarnaast is een vordering op het Ministerie van Buitenlandse Zaken opgenomen voor de verplichtingen die gefinancierd zullen worden met MFS gelden die na 2008 worden ontvangen

Een bedrag van € 10.720.000 heeft een looptijd lager dan 1 jaar.

4 EFFECTEN

De samenstelling van deze post is als volgt:

	<u>2008</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2007</u>
	€	%	€	%
Aandelen ING depot	683.510	12,6%	1.018.474	18,9%
Obligaties ING depot	4.569.914	84,0%	4.201.554	78,1%
Participatie Oikocredit	61.148	1,1%	59.971	1,1%
Aandelen Raptim Intercontinental B.V.	-	0,0%	pm	0,0%
Saldi beleggingsrekeningen	<u>124.274</u>	<u>2,3%</u>	<u>97.435</u>	<u>1,8%</u>
stand per 31 december	<u><u>5.438.846</u></u>	100%	<u><u>5.377.434</u></u>	100%

De effecten staan ter vrije beschikking van de stichting.

Het verloop van deze post is als volgt:

	<u>aandelen</u>	<u>obligaties en achter- gestelde leningen</u>	<u>participatie Oikocredit</u>	<u>beleggings- rekeningen</u>	<u>totaal</u>
	€	€	€	€	€
boekwaarde per 1 januari	1.018.474	4.201.554	59.971	97.435	5.377.434
Aankopen	276.716	1.200.000	-	1.457.998	2.934.714
Dividendbetaling in participaties	-	-	1.177	7.754	8.930
	1.295.190	5.401.554	61.148	1.563.187	8.321.079
Verkopen en aflossingen	<u>215.963</u>	<u>1.179.564</u>	<u>-</u>	<u>1.438.913</u>	<u>2.834.440</u>
Waardeveranderingen	1.079.227	4.221.990	61.148	124.274	5.486.640
	<u>395.718-</u>	<u>347.924</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>47.794-</u>
boekwaarde per 31 december	<u><u>683.510</u></u>	<u><u>4.569.914</u></u>	<u><u>61.148</u></u>	<u><u>124.274</u></u>	<u><u>5.438.846</u></u>

Het rendement bestaat uit de volgende componenten:

	<u>dividend en interest</u>	<u>ongereali- seerd koers- resultaten</u>	<u>gereali- seerd koers- resultaat</u>	<u>totaal</u>
	€	€	€	€
verkoop deelneming Raptim Intercontinental B.V.	-	-	775.319	775.319
aandelen ING depot	32.307	395.718-	61.770-	425.181-
obligaties ING depot	76.724	347.924	11.583-	413.065
participatie Oikocredit	<u>1.177</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>1.177</u>
	<u><u>110.207</u></u>	<u><u>47.794-</u></u>	<u><u>701.965</u></u>	<u><u>764.378</u></u>

Aandelen Raptim Intercontinental B.V.

In 2008 is het aandelenbelang in Raptim Intercontinental B.V. van 14,9% verkocht. Ultimo 2007 was dit belang pro memorie opgenomen, omdat deze aandelen om niet zijn verkregen en beperkt verhandelbaar zijn.

De netto-opbrengst van deze verkoop bedraagt € 1.723.000. Conform de akte van verdeling is 55% van dit bedrag doorbetaald aan de PKN. Het ICCO deel van € 775.000, is verantwoord onder de baten uit beleggingen.

Aandelen, obligaties en achtergestelde leningen

De aandelen, obligaties en achtergestelde leningen zijn gewaardeerd op de actuele beurskoers ultimo verslagjaar. De waardeverandering wordt verantwoord onder de baten uit beleggingen.

De nominale waarde van de obligaties bedraagt ultimo 2008 € 4.622.000.

Participaties Oikocredit

De participatie Oikocredit is opgenomen tegen historische kosten.

5 LIQUIDE MIDDELEN

De specificatie van deze post is als volgt:

	<u>31 december 2008</u>		<u>31 december 2007</u>	
	€	€	€	€
Banken t.b.v. projecten	22.279.794		19.937.171	
Banken t.b.v. garanties	<u>3.623.496</u>		<u>9.728.825</u>	
		25.903.290		29.665.996
Banken Alliantie MFS (2007 - 2010)		<u>1.367.646</u>		<u>400</u>
Projecttegoeden		27.270.936		29.666.396
Bank	1.041.944		1.158.355	
Kas	<u>39.150</u>		<u>32.179</u>	
Tegoeden ICCO algemeen		<u>1.081.094</u>		<u>1.190.534</u>
		<u>28.352.030</u>		<u>30.856.930</u>

6 RESERVES

De mutatie in de continuïteitsreserve in het boekjaar is als volgt:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
	€	€
Stand per 1 januari	7.464.351	7.464.351
Bij/af: uit resultaatbestemming	<u>114.485-</u>	<u>-</u>
Stand per 31 december	<u><u>7.349.866</u></u>	<u><u>7.464.351</u></u>

Continuïteitsreserve

De continuïteitsreserve wordt gevormd voor de dekking van risico's op korte termijn en om zeker te stellen dat ICCO ook in de toekomst aan haar verplichtingen kan voldoen.

Het bestuur van ICCO heeft in haar vergadering van 10 april 2007 een herziene notitie over de hoogte van de reserves vastgesteld.

Jaarlijks worden de kaders van de gewenste reserves geactualiseerd. Daarbij wordt rekening gehouden met de inflatie.

Voor de gewenste omvang van de reserves worden voor het boekjaar de volgende kaders gehanteerd:

1.1. Continuïteitsreserve/ korte termijn risico's € 1.240.000

Deze reserve is bestemd als 1e buffer voor onvoorziene uitgaven ten behoeve van de bedrijfsvoering.

Continuïteitsreserve/ toekomstige verplichtingen € 5.950.000

Deze reserve is bestemd voor reservering van personeelskosten, in het geval ICCO geen toekenning krijgt van haar subsidieaanvraag bij de Nederlandse Overheid. Hierbij is rekening gehouden met de bij beschikking vastgestelde remweg van twee jaar na afloop van de subsidieperiode.

De kaders van deze reserve zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

Minimum: 75% van de medewerkers x 3 maanden werkgeverslasten (schaal 10/10) +10% = € 2.975.000

Maximum: 75% van de medewerkers x 6 maanden werkgeverslasten (schaal 10/10) +10% = € 5.950.000

2. Financiering van activa € 620.000

Deze reserve is bestemd voor werkkapitaalbehoefte, alsmede toekomstige aanschaf van activa voor de bedrijfsvoering.

De totaal gewenste omvang van de vrij beschikbare reserves, komt hiermee op een bedrag van € 7.810.000.

De hierboven genoemde categorieën zijn vastgesteld conform de Uitgangspunten "Reserves en Beleggingsbeleid" van het VFI.

7 FONDSSEN

Bestemmingsfondsen betreffen middelen die zijn verkregen met een door derden aangegeven specifieke bestemming.

Bestemmingsfonds projecten

Het verloop van deze post is als volgt:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
	€	€
Stand per 1 januari	4.616.986	6.340.179
Ontvangen van donoren	<u>1.917.821</u>	<u>1.117.520</u>
	6.534.807	7.457.699
Projectbestedingen	<u>4.575.955</u>	<u>2.840.713</u>
Stand per 31 december	<u><u>1.958.852</u></u>	<u><u>4.616.986</u></u>

Bestemmingsfonds overigen

In 2006 is een bestemmingsfonds gevormd voor de aanschaf en de implementatie van het ERP systeem dat in 2007 in gebruik is genomen. Met ingang van 1 oktober 2007 vindt gedurende een periode van 5 jaar een onttrekking plaats.

Het verloop van deze post is als volgt:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
	€	€
Stand per 1 januari	902.510	950.000
Besteding via resultaatbestemming	<u>189.960-</u>	<u>47.490-</u>
Stand per 31 december	<u><u>712.550</u></u>	<u><u>902.510</u></u>

8 VOORZIENINGEN

De specificatie van de voorzieningen is als volgt:

	<u>31 december 2008</u>	<u>31 december 2007</u>
	€	€
Garantieverplichtingen	952.544	1.099.700
Jubileumuitkeringen	110.000	110.000
Voorziening op deelnemingen	<u>96.485</u>	<u>-</u>
	<u><u>1.159.029</u></u>	<u><u>1.209.700</u></u>

Voorziening voor garantieverplichtingen

Deze voorziening wordt bepaald op basis van een risico-inschatting op het afroepen van de garantie, aan de hand van ervaringscijfers. In deze cijfers wordt rekening gehouden met het risico per land, eventueel verhoogd met de risico's per partner, aan de hand van het betalingsgedrag. Op 31 december 2008 staat ICCO garant voor een bedrag van € 9.906.123 (2007: € 8.868.746). De risico-inschatting bedraagt 9,62% (2007: 12,40%). Mutaties in de voorziening lopen via de staat van baten en lasten. De voorziening heeft een langlopend karakter.

Voorziening voor jubileumuitkeringen

Onder de voorzieningen is een verplichting opgenomen voor in de toekomst uit te betalen jubileumuitkeringen. Bij het vaststellen van de verplichting is rekening gehouden met de inflatiecorrectie en de 'blijfkans' van de betrokken medewerkers. De verplichting is opgenomen voor contante waarde. Op 31 december 2008 bedraagt de omvang € 110.000 en geldt voor uitkeringen uit hoofde van de Arbeidsvoorwaarden Regeling (AVR) bij een dienstverband van 12,5, 25 en 40 jaar. De voorziening heeft een langlopend karakter.

Voorziening op deelnemingen

Deelnemingen met een negatieve nettovermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd, en voor het aandeel van ICCO in het negatieve eigen vermogen van de deelnemingen wordt door ICCO een voorziening gevormd.

9 LANGLOPENDE SCHULDEN

Deze post bestaat uit langlopende projectverplichtingen.

	31 december 2008	31 december 2007
	€	€
2009	-	19.713.670
2010	26.897.871	6.064.175
2011 en verder	4.862.403	-
	<u>31.760.274</u>	<u>25.777.845</u>

10 KORTLOPENDE SCHULDEN EN OVERLOPENDE PASSIVA

De specificatie van deze post is als volgt:

	31 december 2008	31 december 2007
	€	€
Projectverplichtingen	54.334.795	53.426.304
Projectgerelateerde verplichtingen	375.678	461.569
Crediteuren	744.187	675.050
Belastingen, pensioenen en premies sociale verzekeringen	621.908	898.404
Reservering vakantietoelage	472.430	453.245
Reservering vakantiedagen	456.781	410.028
Schulden aan personeel	40.189	39.057
Vooruitontvangen subsidie	1.699.522	1.205.294
Overige schulden	2.218.238	1.497.666
Overlopende passiva	1.452.557	1.158.817
	<u>62.416.285</u>	<u>60.225.436</u>

Vooruitontvangen subsidie

Dit betreft nog te committeren ontvangsten van de EU en Derden, ter grootte van resp.
€ 1.681.000 en € 19.000.

Overige schulden

De mutatie ten opzichte van 2007 wordt voor een bedrag van € 917.000 verklaard door diverse posten met betrekking tot projecten.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN VERPLICHTINGEN

Huurovereenkomst Protestantse Kerken Nederland (PKN)/PLD

Met ingang van 1 januari 2007 is een nieuwe huurovereenkomst afgesloten met de PKN, voor een periode van 4 jaar (gelijk aan de bedrijfsplanperiode).

ICCO en Kerk in Actie huren samen 2.968 m2. Bij aanvang van het huurcontract bedraagt de jaarhuur € 1.232.371. Jaarlijks vindt indexatie van de huur plaats. In het contract is vastgelegd dat partijen jaarlijks vóór 1 juli in overleg treden over een geleidelijke vermindering van het aantal te huren vierkante meters. Uitgangspunt is dat jaarlijks tot maximaal 10% minder kantoorruimte wordt gehuurd.

Voor 2009 is de huur vastgesteld op € 1.287.792.

Contracten gezamenlijke buitenlandafdeling

In 2007 is een aantal contracten met partners overzee afgesloten door de gezamenlijke buitenlandafdeling van ICCO en Kerk in Actie (PKN), welke gefinancierd worden met fondsen van Kerk in Actie (PKN). Deze contracten zijn niet geheel volgens de voorwaarden van Kerk in Actie (PKN) opgesteld, waardoor niet geheel duidelijk is dat Kerk in Actie (PKN) de contractpartij is. De directie van Kerk in Actie (PKN) heeft de intentie deze contracten uit eigen middelen af te wikkelen, het is echter niet geheel uitgesloten dat een derde ICCO aanspreekt voor nakoming van de financiering. De waarde van de verplichting die voortvloeit uit deze contracten bedraagt ultimo 2008 € 351.000. Deze verplichting is niet in de balans van ICCO opgenomen per 31 december 2008.

Afgegeven bankgaranties

ICCO heeft per 31 december 2008 bankgaranties afgegeven voor een bedrag van € 1.798.159.

TOELICHTING OP DE POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

20 BATEN

	Realisatie 2008		Begroting 2008		Realisatie 2007	
	€	€	€	€	€	€
Subsidies van overheden						
BUZA MFS	117.902.271		106.070.000		84.817.364	
DGIS - speciale projecten	5.015.179		2.100.000		1.540.855	
PSO (inclusief nominale waarde)	1.813.873		-		1.925.129	
	<u>124.731.324</u>		<u>108.170.000</u>		<u>88.283.348</u>	
Totaal Nederlandse overheid		124.731.324		108.170.000		88.283.348
EU subsidies	8.485.203		14.250.000		14.051.689	
		<u>133.216.527</u>		<u>122.420.000</u>		<u>102.335.037</u>
Baten uit eigen fondsenwerving		318.404		2.500.000		344.711
Baten uit gezamenlijke acties						
Stop AIDS Now!	1.996.500		1.050.500		1.023.444	
Samenwerkende Hulp Organisaties (via Kerk in Actie)	-		-		1.627.148	
		<u>1.996.500</u>		<u>1.050.500</u>		<u>2.650.592</u>
Baten uit acties van derden		2.971.282		2.570.000		2.938.639
Baten uit beleggingen						
Rente liquide middelen	445.294		625.000		474.808	
Beleggingsresultaat	764.378		700.000		438.156	
		<u>1.209.672</u>		<u>1.325.000</u>		<u>912.964</u>
Overige baten		-		450.000		-
Totaal baten		<u>139.712.386</u>		<u>130.315.500</u>		<u>109.181.942</u>

Algemeen

De baten zijn verantwoord inclusief eventuele vergoedingen voor apparaatskosten.

Subsidies van overheden

De toezegging van de Nederlandse overheid voor subsidie uit het medefinancieringsprogramma bedraagt in 2008 € 131.250.000 op kasbasis. Een bedrag van € 25.000.000 is doorbetaald aan de partners binnen de ICCO-alliantie.

Ten behoeve van de afwikkeling van de subsidie over 2007 zijn nog gesprekken gaande met het Ministerie van Buitenlandse Zaken over verschillen die zijn ontstaan door de transitie van het kasstelsel naar baten en lastenstelsel (RJ650). In afwachting van de definitieve uitkomst is de subsidie berekend conform de methodiek 2007. De uitkomst van het overleg zal naar verwachting niet leiden tot een substantiële wijziging.

Baten uit eigen fondsenwerving

In dit bedrag zijn opgenomen de ontvangen nalatenschappen ten gunste van ICCO, alsmede andere baten uit fondsenwerving. Tot en met 2008 hebben nauwelijks fondsenwervende activiteiten plaatsgevonden voor uitsluitend ICCO fondsen.

Baten uit gezamenlijke acties

Hieronder worden verantwoorde opbrengsten uit de gezamenlijke acties van Stop Aids Now! (SAN), MvO Nederland en Zeister Zending Genootschap (ZZG).

Baten uit acties van derden

Hieronder zijn verantwoord de bijdragen van derden ten behoeve van ICCO projecten.

Baten uit beleggingen

In 2008 is in deze post begrepen de opbrengst van verkoop van de aandelen Raptim Intercontinental B.V. van € 775.000.

Overige baten

In de begroting was onder deze post een bedrag opgenomen vanwege de verwachte terugbetalingen op verstrekte leningen. De werkelijke terugbetalingen zijn in de jaarrekening verantwoord onder de betreffende balanspost.

21 LASTEN

De besteding naar de doelstellingen is als volgt:

	Realisatie 2008		Begroting 2008		Realisatie 2007	
	€	€	€	€	€	€
Hoofdprogramma's						
<i>Deelprogramma's</i>						
Duurzame rechtvaardige economische ontwikkeling						
<i>Lokale marktontwikkeling</i>	12.603.864		11.113.000		9.032.125	
<i>Internationale producten</i>	9.492.398		9.548.000		8.554.510	
<i>Microfinanciering</i>	6.390.439		10.403.000		5.396.982	
<i>Samenwerking bedrijfsleven</i>	2.131.237		3.120.000		789.101	
<i>Klimaatplan</i>	648.602		100.000		30.000	
	<u>31.266.540</u>		<u>34.284.000</u>		<u>23.802.718</u>	
<i>Uitvoeringskosten</i>	4.393.743		4.155.554		4.290.635	
		35.660.283		38.439.554		28.093.353
Democratisering en Vredesopbouw						
<i>Democratisering</i>	19.301.589		13.912.000		20.040.786	
<i>Vredesopbouw</i>	9.312.353		9.509.000		3.045.534	
<i>Rechtszekerheid</i>	8.674.251		12.909.000		2.760.866	
	<u>37.288.193</u>		<u>36.330.000</u>		<u>25.847.186</u>	
<i>Uitvoeringskosten</i>	3.559.673		3.366.700		3.476.138	
		40.847.866		39.696.700		29.323.324
Toegang tot Basisvoorzieningen						
<i>Onderwijs</i>	8.441.566		5.129.000		4.423.331	
<i>Gezondheidszorg</i>	4.926.380		5.984.000		3.546.463	
<i>HIV/AIDS</i>	4.849.899		5.129.000		3.047.951	
<i>Voedselzekerheid</i>	9.814.933		13.113.000		14.063.669	
<i>Water</i>	3.410.284		5.984.000		7.140.224	
	<u>31.443.062</u>		<u>35.339.000</u>		<u>32.221.638</u>	
<i>Uitvoeringskosten</i>	3.624.868		3.428.361		3.539.804	
		35.067.930		38.767.361		35.761.442
Communicatie en Lobby						
<i>Draagvlakversterking</i>	4.141.221		3.419.000		1.545.238	
<i>Impulsis</i>	3.011.375		2.564.000		2.844.986	
	<u>7.152.596</u>		<u>5.983.000</u>		<u>4.390.224</u>	
<i>Uitvoeringskosten</i>	2.559.784		2.421.015		2.499.713	
		9.712.380		8.404.015		6.889.937
Capaciteitsontwikkeling	6.261.183		3.576.000		6.685.225	
<i>Uitvoeringskosten</i>	1.243.545		1.176.132		1.214.363	
		7.504.728		4.752.132		7.899.588
Humanitaire inzet	8.287.059		1.000.000		1.047.332	
<i>Uitvoeringskosten</i>	36.425		34.450		35.570	
		8.323.484		1.034.450		1.082.902
Vernieuwing	1.765.738		2.564.000		990.758	
<i>Uitvoeringskosten</i>	138.802		131.277		135.545	
		1.904.540		2.695.277		1.126.303
Overigen (geen hoofd-deelprogramma volgens bedrijfsplanindeling 2007-2010)	675.011		1.619.567		2.147.308	
<i>Uitvoeringskosten</i>	585.936		554.172		572.186	
		1.260.947		2.173.739		1.575.122
Totaal	<u>140.282.157</u>		<u>135.963.228</u>		<u>108.601.727</u>	
Uitgaven in boekjaar	117.248.462		120.695.567		115.486.886	
Mutatie toezegging subsidies aan partners en uitvoeringskosten	<u>23.033.695</u>		<u>15.267.661</u>		<u>6.885.159</u>	
Totaal	<u>140.282.157</u>		<u>135.963.228</u>		<u>108.601.727</u>	

De post "overigen" heeft betrekking op verplichtingen die in 2008 zijn afgeboekt en niet gekoppeld kunnen worden aan een doelstelling conform de indeling in het bedrijfsplan 2007 - 2010. Voor een belangrijk deel betreft dit kosten ten behoeve van Research and Development.

De onderverdeling die is weergegeven heeft betrekking op de binnen het bedrijfsplan 2007-2010 gehanteerde thematische rubricering.

Bovenstaande lasten worden voor de bepaling van het bestedingspercentage als volgt vergeleken met de totale baten:

	Realisatie 2008	Begroting 2008	Realisatie 2007
	€	€	€
Totaal bestedingen	140.282.157	135.696.688	108.356.601
Totaal baten	139.712.386	130.315.500	109.181.942
Bestedingspercentage	100,4%	104,1%	99,2%

TOELICHTING LASTENVERDELING

Specificatie en verdeling kosten naar bestemming:

Bestemming		Doelstellingen													
		DRE0	D&V	TtB	Draag- vlak	Capaci- teits- onwikke- ling	Huma- nitaire inzet	Ver- nieuwing	Overi- gen	Totaal doelstel- ling	Eigen fondsen werving	Beheer en admini- stratie	2008	Begroot	2007
Alle bedragen * € 1.000															
Lasten doelstelling		31.267	37.288	31.443	7.153	6.261	8.287	1.766	675	124.139	(51)		124.088	120.696	93.195
Personeelskosten	C1	3.545	2.903	2.920	1.927	1.005	24	102	394	12.818	409	1.564	14.791	13.951	14.162
Directe kosten	C2	399	185	259	414	226	1	3	45	1.531	16	116	1.663	1.294	1.493
Huisvestingskosten	C3	255	264	223	186	73	2	3	84	1.089	1	(97)	993	955	1.014
Kantoor- en algemene kosten	C4	88	127	136	(28)	(83)	6	16	51	313	9	262	585	893	952
Afschrijvingen en rente	C5	107	81	88	61	24	4	15	11	391	6	42	439	377	418
		4.394	3.560	3.625	2.560	1.244	36	139	586	16.143	442	1.887	18.471	17.470	18.039
Totaal		35.660	40.848	35.068	9.712	7.505	8.323	1.905	1.261	140.282	391	1.887	142.560	138.166	111.234

Bovenstaande lastenverdeling is de uitkomst van een model van Activity Based Costing, waarbij de tijdsbesteding per doelstelling wordt gehanteerd als costdriver. De kosten worden per onderdeel van de organisatie bepaald, waarna deze aan de doelstellingen worden toegewezen, afhankelijk van de mate waarin voor de doelstelling gebruikgemaakt wordt van de diensten van die afdeling. Deze toewijzingsmethodiek is overeenkomstig de hiertoe opgestelde richtlijn van de VFI.

TOELICHTING OP DE SPECIFICATIE EN VERDELING KOSTEN

C1 Personeelskosten

	Realisatie 2008		Begroting 2008		Realisatie 2007	
	€	€	€	€	€	€
Personeelskosten						
Salarissen	10.910.338		9.941.395		10.022.624	
Vakantietoelage en eindejaarsuitkering	1.300.677		1.193.107		1.071.591	
Sociale lasten	1.549.608		1.374.746		1.519.194	
Pensioenpremies	1.242.693		1.074.907		1.165.268	
Af: verrekening UCP en IC Consult	951.703-		-		826.030-	
Salariskosten		14.051.613		13.584.155		12.952.647
Vervanging bij ziekte	114.919		347.949		86.294	
Inhuur personeel	997.799		179.200		817.020	
Vergoedingen volgens arbeidsvoorwaarden	377.286		392.500		344.904	
Werving en selectie	44.476		100.000		102.285	
Opleiding en training	335.876		314.475		354.575	
Overige directe personeelskosten	82.435		85.475		62.532	
Directe personeelskosten		1.952.791		1.419.599		1.767.610
Outplacement	29.606		250.000		229.074	
Arbodienst, preventie en veiligheid	126.067		103.900		85.915	
Telewerken (vergoeding en technische voorz.)	75.377		-		81.785	
Overige indirecte personeelskosten	64.935		21.500		49.649	
Indirecte personeelskosten		295.985		375.400		446.423
Totaal personeelskosten		16.300.389		15.379.154		15.166.680
Af: verrekening met projecten		881.398-		885.796-		555.103-
Af: doorberekend aan derden (o.a. SHO)		576.346-		542.389-		409.473-
Af: verrekening UCP en IC Consult		51.075-		-		40.448-
		<u>14.791.570</u>		<u>13.950.969</u>		<u>14.161.656</u>

Salarissen, sociale lasten en pensioenen

De gemiddelde kosten per FTE voor salarissen, sociale lasten en pensioenen bedragen in 2008 € 61.182 (2007: € 59.596). De stijging wordt verklaard door periodieke (schaal) verhogingen, door de verhoogde eindejaarsuitkering (van 2,8% naar 4,0%). Ultimo 2008 waren 228,7 FTE's in dienst, eind 2007 was dat aantal 233,2. De gemiddelde bezetting bedraagt in 2008: 229,7 (in 2007: 217,3).

De algemene loonronde in 2008 was 2,0%. Dit is overeenkomstig het percentage waarmee in de begroting rekening was gehouden.

Inhuur personeel

Het ziekteverzuim is in 2008 3,4 (2007: 3,5%). Dit is 0,1% lager dan in de begroting is opgenomen. De vervanging bij ziekte is aanmerkelijk lager dan begroot, een groot deel van het verzuim wordt door de afdelingen intern opgevangen. De kosten voor inhuur van uitzendkrachten en overige krachten zijn ten opzichte van 2007 gestegen met € 180.779. Het in de begroting opgenomen bedrag blijkt te laag, waardoor een overschrijding ter grootte van € 819.000 is ontstaan. Dit heeft onder andere te maken met de vacature voor het hoofd F&A en extra inzet bij financiën in verband met verbetering van de interne controle en administratieve organisatie.

Vergoedingen conform arbeidsvoorwaarden

Onder deze post worden vergoedingen aan medewerkers verantwoord, die zijn vastgelegd in het Arbeidsvoorwaarden reglement. Hieronder vallen: de vergoeding voor woon/werk verkeer, jubileumuitkeringen, verhuiskosten, kinderopvang, bedrijfsspaarregeling en de vaste onkostenvergoeding.

Overige directe personeelskosten

Onder deze post zijn verantwoord: de kosten voor het personeelsfeest, de Ondernemingsraad, en de verzekeringen voor het personeel.

Kosten voor outplacement

In 2008 zijn regelingen getroffen met enkele medewerkers voor een bedrag van € 203.000. Daar tegenover staat een restitutie ter grootte van €175.000 vanwege een gewonnen arbitrage in een geschil met een voormalig medewerker.

Verrekening met projecten

In principe worden personeelskosten niet doorbelast aan projecten; uitvoeringskosten, waaronder ook personeelskosten worden wel toegerekend aan projecten (zie tabel op pagina 29). Kosten voor het expliciet in het bedrijfsplan opgenomen programma "Vernieuwing" en de kosten voor UCP en IC Consult worden wel doorbelast aan projecten. Het programma vernieuwing wordt vrijwel geheel door ICCO personeel uitgevoerd. Deze kosten worden in de personeelskosten verantwoord en vervolgens doorbelast. In de begroting was geen rekening gehouden met doorbelasting aan UCP en IC Consult.

Directe kosten - huisvestingskosten en kantoor- en algemene kosten

	Realisatie 2008		Begroting 2008		Realisatie 2007	
	€	€	€	€	€	€
Directe kosten						
Reis- en verblijfkosten buitenland	998.731		770.600		957.561	
Reis- en verblijfkosten binnenland	124.283		66.450		82.608	
Communicatie en documentatie	386.244		281.250		365.100	
Externe adviseurs	93.933		31.200		74.026	
Overige directe kosten	60.199		144.500		13.295	
		1.663.390		1.294.000		1.492.590
Huisvestingskosten		992.905		955.082		1.013.640
Kantoor- en algemene kosten						
Kantoorkosten	386.099		344.000		378.788	
Kosten automatisering	241.603		322.030		238.366	
Accountants en advieskosten	332.682		135.400		107.674	
Juridisch en organisatie advies	149.954		57.500		74.175	
Vergoedingen bestuur	10.500		12.500		12.000	
Samenwerkingsverbanden	100.234		20.000		110.194	
Bankkosten	9.301		-		10.266	
Overige indirecte kosten	23.835		2.000		20.896	
		1.254.208		893.430		952.359
Doorbelast aan projecten en partners		669.771-		305.000-		280.495-
		<u>3.240.731</u>		<u>2.837.512</u>		<u>3.178.094</u>

C2 Directe kosten

Overige directe kosten

In de begroting van deze post is de zogenoemde managementruimte opgenomen (€ 100.000). Deze post is bedoeld voor de dekking van onverwachte uitgaven. De werkelijke kosten worden verantwoord onder de posten waarop deze betrekking hebben.

C3 Huisvestingskosten

De huisvestingskosten hebben betrekking op de gehuurde kantoorruimten in Utrecht. Een deel van de kosten wordt doorberekend aan onderhuurders. In 2007 is de laatste contractuele extra prijsverhoging doorgevoerd.

C4 Kantoor- en algemene kosten

Kantoorkosten

Hier worden verantwoord de kosten voor algemeen drukwerk en de telefoon- en portiekosten. Deze kosten worden gedeeltelijk doorbelast op basis van de overeenkomst voor gemeenschappelijke rekening met de Dienstenorganisatie van PKN.

Accountants- en advieskosten

De stijging ten opzichte van 2007 en de daarmee gepaard gaande begrotingsoverschrijding worden vooral veroorzaakt door de extra werkzaamheden ten behoeve van de aanpassing van de jaarrekening 2007 naar RJ 650, de invoering van het nieuwe ERP-systeem per 1 oktober 2007 en het ProCoDe-project. Deze kosten zijn in 2008 afgerekend.

Juridisch en organisatie advies

De extra kosten houden volledig verband met advisering ten behoeve van het ProCoDe-project.

C5 Afschrijvingen materiële vaste activa

	Realisatie 2008		Begroting 2008		Realisatie 2007	
	€	€	€	€	€	€
Afschrijvingen materiële vaste activa						
Inventaris en installaties	106.598		101.200		105.006	
Hardware en software algemeen	96.406		180.000		250.139	
Hardware en software ERP systeem	235.596		96.000		63.196	
Bedrijfsauto's	1.166		-		-	
		<u>439.766</u>		<u>377.200</u>		<u>418.341</u>

SPECIFICATIE INZAKE PROGRAMMAFONDSEN ICCO

Programmafondsen Verloop vorderingen projectgelden	MFS <2007	MFS 2007-2010	Overige fondsen	TOTAAL
	€	€	€	€
Stand per 1 januari 2008	654.793	40.622.673	18.949.829	60.227.295
Nieuwe projectvorderingen	269.481	103.670.635	23.278.763	127.218.880
Nieuwe projectvorderingen inzake toevoeging garantievoorziening		147.156-		147.156-
Nieuwe projectvorderingen inzake netto mutatie leningen een deelnemingen		3.348		3.348
Te vorderen uitvoeringskosten		16.406.973	855.339	17.262.313
Vorderingen projectgelden	269.481	119.933.801	24.134.103	144.337.385
Vervallen vorderingen	-	2.181.688-	3.441.877-	5.623.566-
Vervallen vorderingen uitvoeringskosten			145.675-	145.675-
Ontvangen projectgelden		106.250.000-	20.717.977-	126.967.977-
Ontvangen rente		2.939.960-		2.939.960-
Overige		68.323-	42.595	25.728-
Stand per 31 december 2008	924.274	49.116.503	18.820.998	68.861.775

Programmafondsen Verloop projectverplichtingen	MFS <2007	MFS 2007-2010	Overige fondsen	TOTAAL
Stand per 1 januari 2008	-	56.795.354	22.408.796	79.204.150
Nieuwe projectverplichtingen	269.481	103.670.635	25.928.197	129.868.314
Nieuwe projectverplichtingen inzake toevoeging garantievoorziening		147.156-		147.156-
Nieuwe projectverplichtingen inzake netto mutatie leningen een deelnemingen		3.348		3.348
Vervallen projectverplichtingen	-	2.181.688-	3.301.186-	5.482.875-
Projectbetalingen	135.162-	93.469.422-	23.787.686-	117.392.270-
Projectbetalingen inzake garanties		147.156		147.156
Projectbetalingen inzake leningen en deelnemingen		3.348-		3.348-
Overige		51.000-	51.250-	102.250-
Stand per 31 december 2008	134.319	64.763.879	21.196.871	86.095.069

De kolom MFS<2007 geeft het verloop weer van de vorderingen en verplichtingen in 2008 die nog betrekking hebben op het banksaldo van het oude MFS (Medefinancieringsprogramma) per 31 december 2006.

BEZOLDIGING RAAD VAN BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT

In 2008 stond de organisatie onder leiding van een tweehoofdige directie, bestaande uit een algemeen directeur en een internationaal programma directeur. Het bestuur acht de arbeidsvoorwaarden van de directie in lijn met algemeen maatschappelijk geaccepteerde normen en de zwaarte van de functie.

Vanwege personeelwisseling is de functie van internationaal programma directeur gedurende enige tijd dubbel bezet geweest.

	algemeen directeur	Intern. programma- directeur	Intern. programma- directeur
	€	€	€
Brutosalaris, inclusief vakantiegeld en eindejaarsuitkering	111.340	83.551	35.650
Sociale lasten	7.046	5.872	3.819
Pensioenpremies	30.696	9.879	4.195
Totaal	149.082	99.302	43.664

De bezoldiging van het bestuur bedraagt € 3.000 voor de voorzitter en de penningmeester en € 1.500 voor de overige bestuursleden. Daarnaast ontvangen de bestuurders een reiskostenvergoeding op basis van € 0,28 per gereden kilometer.

Utrecht, 29 mei 2009

Raad van Bestuur

J.H. van Ham, voorzitter
W.D. Hart RA

Raad van Toezicht,

D. Terpstra, voorzitter
R. Veenstra
Drs. M. Verweij
Prof. Dr. E. de Jong
H. van Boggelen

Overige gegevens

ACCOUNTANTSVERKLARING

Aan: de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur van Stichting Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelings-samenwerking, ICCO te Utrecht

Deze verklaring wordt mede afgegeven ten behoeve van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in het kader van de subsidiebeschikking MFS 2007-2010.

Accountantsverklaring

Wij hebben de jaarrekening 2008, zoals opgenomen op de pagina's 119 tot en met 144 van deze jaarstukken, van Stichting Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking, ICCO te Utrecht bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de staat van baten en lasten over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van Stichting Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking, ICCO is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving Fondsenwervende Instellingen (RJ 650). Tevens is het bestuur verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde uitgaven zoals geformuleerd in het Financieel Reglement van de Subsidiebeschikkingen MFS 2007-2010. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Bij de uitvoering van deze controle zijn de aandachtspunten zoals genoemd in het Controleprotocol Subsidiebeschikkingen MFS 2007-2010 meegenomen.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de stichting. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de stichting heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking, ICCO per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met de Richtlijn voor de jaarverslaggeving Fondsenwervende Instellingen (RJ 650).

Wij zijn van mening dat de in de jaarrekening getoonde uitgaven voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals geformuleerd in het Financieel Reglement bij de Subsidiebeschikkingen MFS 2007-2010.

Wij melden dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Den Haag, 29 mei 2009

KPMG ACCOUNTANTS N.V.
J.A.A.M. Vermeeren RA

RESULTAATBESTEMMING

Voorgesteld wordt het resultaat 2008 als volgt te bestemmen:

	2008	2007
	€	€
Bestemmingsfonds projecten	2.658.134-	1.723.193-
Bestemmingsfonds overigen	189.960-	47.490-
Continuïteitsreserve	<u>114.485-</u>	<u>-</u>
Totaal	<u><u>2.962.579-</u></u>	<u><u>1.770.683-</u></u>

toevoeging(+) / onttrekking (-)

Dit voorstel is in de jaarrekening verwerkt.

Bijlage 1

SAMENSTELLING RAAD VAN BESTUUR EN RAAD VAN TOEZICHT

Samenstelling raad van bestuur:

J.H. van Ham

Nevenfuncties

Voorzitter

Bestuurslid Partos, brancheorganisatie voor particuliere OS-organisaties

Lid Directeurenraad UCP (United Civilians for Peace)

Voorzitter Aproved (Association of Protestant Development Organisations in Europe)

Lid Raad van Toezicht Forest Stewardship Council

Lid Raad van Toezicht Avoord (zorginstelling)

Lid Raad van Advies Commissie Eenhoorn (Wageningen)

Lid ENECO Adviesraad Duurzaam Ondernemen

Lid Stuurgroep Beleidsdialoog MFS

Lid Zuid-Noord Commissie Partij van de Arbeid

W.D. Hart RA

Nevenfuncties

Lid Raad van Toezicht De Hoenderloo Groep

Samenstelling raad van toezicht:

D. Terpstra

Functie in het dagelijks leven

Nevenfuncties

Voorzitter

Voorzitter HBO-raad, vereniging van Hogescholen

Lid Raad van Toezicht publieke omroep

Voorzitter Nationaal Glasmuseum te Leerdam

Lid Raad van Commissarissen Grontmij

Lid Raad van Bestuur NETH-ER

Lid Bestuur Stichting Duurzaam Hoger Onderwijs

Lid Raad van Commissarissen Unilever

Lid Raad van Commissarissen AEGON

Lid Raad van Advies Onderwijsnetwerk Belvedere

Lid Raad van Commissarissen KvK Nederland

R. Veenstra

Functie in het dagelijks leven

Nevenfuncties

Voorzitter College van Bestuur Stenden Hogeschool

Lid Raad van Advies Franklin Covey Benelux

Voorzitter Raad van Commissarissen Twence

Voorzitter Raad van Commissarissen Caparis

Voorzitter Nederlandse Maatschappij voor Handel en Nijverheid; departement Friesland

Lid Comité van Toezicht Samenwerkingsverband Noord Nederland

Lid Werkgroep Internationalisering Hoger Onderwijs

Voorzitter Commissie ranking en classificatie Hoger Onderwijs

Lid Werkgroep aanpassing wetgeving Hoger Onderwijs

Drs. M. Verweij

Functie in het dagelijks leven

Nevenfuncties

Lid van de Raad van bestuur van het College Bouw Zorginstellingen

Penningmeester International Christian Medical and Dental Association te
Duban, Zuid Afrika

Voorzitter NIVAH, vereniging van importeurs voor eerlijke handel, te Culemborg

Prof. dr. E. de Jong

Functie in het dagelijks leven

Hoogleraar Internationale Economie Radboud Universiteit Nijmegen

H. van Boggelen

Functie in het dagelijks leven

Nevenfuncties

Vice-voorzitter en algemeen secretaris/penningmeester CNV vakcentrale

Lid Sociaal Economische Raad

Lid Agendacommissie Stichting van de Arbeid

Bestuurslid Raad voor Werk en Inkomen

Voorzitter Bestuur SBI

Bijlage 2

FINANCIËEL JAARVERSLAG ICCO 2008, MFS RAPPORTAGE ICCO-ALLIANTIE

1. Inleiding

Vanuit haar rol van penvoerder bij de toegekende aanvraag MFS subsidie 2007-2010 van de ICCO-alliantie is ICCO onder meer als verplichting opgenomen om jaarlijks zorg te dragen voor een financiële rapportage als onderdeel van de verantwoording over het verstreken boekjaar. De jaarrekeningen van de afzonderlijke alliantiepartners zijn als losse bijlage toegevoegd.

Voor de totstandkoming van deze rapportage heeft ieder alliantielid afzonderlijk zorg gedragen voor een MFS subsidieverantwoording aangaande haar aandeel in de ICCO-alliantie. Iedere verantwoording is opgesteld en gecontroleerd conform de rapportage-instructies van ICCO. De verantwoordingen zijn door de accountants van de alliantieleden gecontroleerd op basis van de auditinstructies van de accountant van ICCO. Betreffende accountants hebben de verantwoordingen voorzien van goedkeurende accountantsverklaringen.

2. Eigen bijdrage conform artikel 2.2 financieel reglement MFS 2007-2010 Ministerie van Buitenlandse Zaken

Particuliere ontwikkelingsorganisaties dienen binnen het MFS aannemelijk te maken dat vanaf 1 januari 2009 ten minste 25% van hun jaarlijkse inkomsten afkomstig is uit bronnen anders dan subsidies van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. De ICCO-alliantie moet hier in zijn geheel aan voldoen en de leden zijn onderling verdeelsleutels overeengekomen aangaande ieders bijdrage om dit als alliantie in zijn geheel te realiseren.

Om "eigen", d.w.z. niet ten laste van de begroting van BZ verkregen, inkomsten van de partners van ICCO aan te kunnen merken als "eigen" inkomsten van ICCO dienen de leden van de ICCO-alliantie dergelijke middelen aan ICCO over te dragen op een afzonderlijke door ICCO speciaal voor de samenwerking aangehouden bankrekening. Aangezien bij de berekening dient te worden uitgegaan van het totaal van de bruto inkomsten op kasbasis, is dit niet rechtstreeks op te maken uit de staat van baten en lasten over 2008. Met een percentage van 26,2% voldoet de ICCO-alliantie aan de norm.

Op grond van deze uitgangspunten is de eigen bijdrage berekening 2008 als volgt:

organisatie	2008	2007
A. Middelen uit MFS 2007-2010	131.250	131.250
B. Middelen uit overige bijdragen	43.251	39.181
C. Totaal inkomsten op kasbasis	174.501	170.431
D. Kosten fondsenwerving	3.410	2.316
verhouding EB/totaal (=B+D)/(C+D)	26,2%	24,0%

tabel 1. Specificatie Eigen Bijdrage ICCO-alliantie 2008

3. Projectverplichtingen, -uitgaven en organisatiekosten conform artikel 3.2. en 6.3. financieel reglement MFS 2007-2010 Ministerie van Buitenlandse Zaken.

De ICCO-alliantie dient inzichtelijk te maken hoe het verloop van de aangegane verplichtingen is. De toerekening hiervan naar programma's ziet er als volgt uit:

bedragen * € 1.000

Programma	Doorlopende verplichtingen eind 2007	Nieuwe verplichtingen aangegaan in 2008	Projectbetalingen in 2008	Vrijval afgewikkelde projecten in 2008	Doorlopende verplichtingen eind 2008	Projectbetalingen begroot in 2008
Alle fondsen						
DREO	158.771	85.910	32.939	2.114	209.628	38.494
D&V	22.398	42.243	37.594	557	26.490	37.057
TTB	28.528	58.847	56.091	1.757	29.527	59.858
Draagvlak OS	2.669	13.100	13.023	71	2.675	6.111
Capaciteitsontwikkeling	3.097	6.775	6.520	199	3.153	2.619
Vernieuwing	104	1.766	1.825	2-	47	2.619
Humanitaire inzet	979	10.758	9.021	179-	2.895	5.229
Overig	1.388	289	101	1.210	366	-
Totaal	217.934	219.688	157.114	5.727	274.781	151.987
Organisatiekosten			23.196			
Totaal			180.310		21.713	
Aandeel MFS						
<2007	-	269	135	-	134	-
2007-2010	69.412	141.634	112.247	2.269	96.531	131.250
Totaal	69.412	141.903	112.382	2.269	96.665	131.250
Organisatiekosten			20.140			
Totaal			132.522			

tabel 2. Verplichtingen, betalingen en organisatiekosten 2008

In bovenstaande tabel is een vrijval opgenomen als mutatie voorziening voor verstrekte garanties en leningen en deelnemingen voor een bedrag van € 144.000. Deze is als negatieve verplichting gecorrigeerd in de kolom "nieuwe verplichtingen 2008".

De eind 2007 gedane vooruitbetalingen aan projecten zijn in de MFS-rapportage van de Alliantie reeds als projectbetaling in 2007 opgenomen; in de jaarrekening zijn deze voor een bedrag van € 678.000 als projectbetaling in 2008 opgenomen.

De hoge begin- en eindstand in de kolommen "doorlopende verplichtingen" binnen het DREO programma worden verklaard doordat Oikocredit een groot gedeelte van haar aandeel MFS-middelen gebruikt als dekking voor risicofondsen: een garantiefonds en een local currency risk fund. De aanwezigheid van deze fondsen betekent dat bepaalde risico's tijdelijk worden weggenomen en maakt het mogelijk om middels een bepaalde leverage financiering te verstrekken. In de kolom 'doorlopende verplichtingen eind 2008' zijn de financierings-projecten opgenomen die gedekt worden door het met de subsidie verkregen fonds.

Ultimo 2008 bedragen deze projecten voor Oikocredit € 184,5 miljoen en voor ICCO € 9,9 miljoen. Over de manier van verantwoorden van de garanties vindt momenteel overleg plaats tussen het ministerie van Buitenlandse Zaken en ICCO.

Het verloop van de in ICCO-alliantie ingebrachte MFS middelen ten behoeve van de uitvoering van het MFS programma is als volgt:

bedragen * € 1.000

Programmafondsen Verloop bankrekening	MFS <2007	MFS 2007-2010	TOTAAL
Stand per 1 januari 2008	2.809	9.781	12.590
Ontvangen projectgelden (+)	-	131.250	131.250
Ontvangen rente (+)	-	3.260	3.260
Betalingen tbv de doelstelling (-)	135-	132.387-	132.522-
Overig/transitoria	-	89	89
Stand per 31 december 2008	2.674	11.993	14.667

tabel 3. MFS Bankrekening ICCO-alliantie

Bij de bankstand MFS < 2007 per 1-1-2007 is als stand genomen de bankstand exclusief de stand van de garanties-bankrekening (EUR 7.503.000) en exclusief de waarde van leningen/ deelnemingen per 1-1-2007 (EUR 226.000). In de regel projectbetalingen is een vrijval opgenomen als mutatie voorziening voor verstrekte garanties en leningen en deelnemingen voor een bedrag van € 144.000.

De kolom MFS < 2007 geeft het verloop weer van de vorderingen en verplichtingen in 2008 die nog betrekking hebben op het banksaldo van het oude MFS (Medefinancieringsprogramma) per 31 december 2006.

De post "betalingen ten behoeve van de doelstelling" betreft het totaal aan project-betalingen en uitvoeringskosten ten behoeve van programma's. Een verdere specificatie van deze uitgaven kan als volgt gegeven worden per programma:

bedragen * € 1.000

Onderwerp	Programma								Totaal ICCO alliantie
	DREO	D&V	TTB	Draagvlak	Capaciteits- ontwikkel.	Humani- taire inzet	Vernieu- wing	Overig	
A. Projectbetalingen MFS	27.973	30.013	37.069	10.192	4.063	1.923	1.032	117	112.382
Uurtarief ICCO Alliantie	66,97	66,97	66,97	66,97	66,97	66,97	66,97	66,97	66,97
Aantal directe uren	68.669	73.671	90.977	24.995	9.989	4.733	2.538	269	275.842
Personeelskosten	3.855	4.136	5.108	1.404	560	265	142	16	15.486
Directe kosten	508	546	674	185	74	35	19	2	2.043
Huisvesting	259	278	344	95	38	18	10	1	1.043
Kantoor en algemene kosten	273	293	361	99	40	19	10	1	1.096
Afschrijvingen materiele activa	118	126	156	43	17	8	4	-	472
B. Uitvoeringskosten MFS bruto	5.013	5.379	6.643	1.826	729	345	185	20	20.140
Af: Reiskosten	136-	146-	181-	50-	20-	9-	5-	1-	548-
Adviseurs kosten programma's	278-	299-	369-	102-	40-	19-	10-	1-	1.118-
C. Uitvoeringskosten MFS netto	4.599	4.934	6.093	1.674	669	317	170	18	18.474
D. Totaal MFS betalingen (A+B)	32.986	35.392	43.712	12.018	4.792	2.268	1.217	137	132.522

tabel 4. MFS betalingen per programma

4. Doelmatigheid – Uurtarief conform artikel 2.4 financieel reglement MFS 2007-2010 Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Bij de bepaling van het tarief is nauwgezet aansluiting gezocht bij de uitgangspunten zoals geformuleerd in de hiervoor door het ministerie opgestelde 'Handleiding tariefberekening MFS. Daarnaast is met BZ afgestemd dat de tariefberekening zal worden gebaseerd op de gegevens van ICCO en Kerk in Actie. De ICCO-alliantie heeft ervoor gekozen het tarief per uur te berekenen. Het algemeen - op hele euro's afgeronde - tarief is voor 2008: € 67,-.

Bij de berekening is gebruik gemaakt van de jaarcijfers en de gegevens vanuit de MFS subsidieverantwoording over het jaar 2008 van ICCO en Kerk in Actie, exclusief winst- of risico-opslag. Hiermee wordt inzicht gegeven in het uurtarief, wat betrekking heeft op 80% van de begrote middelen van de gehele ICCO-alliantie.

Het tarief is als volgt opgebouwd:

Opbouw tarief ICCO alliantie		€	
Direct loon (=100%)		40,83	61,0%
Opslag indirecte uren	21,84%	8,92	13,3%
Subtotaal		49,75	74,3%
Opslag loonkosten 'indirecte' afdelingen	18,75%	7,66	11,4%
Opslag overige indirecte kosten	23,42%	9,56	14,3%
		66,97	100,0%

tabel 5. Uurtarief ICCO-alliantie

Aan de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur van Stichting Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking, ICCO

Accountantsverklaring

Afgegeven ten behoeve van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, Directie Sociale en Institutionele Ontwikkeling Afdeling Maatschappelijke Organisaties

Opdracht

Wij hebben de bijgevoegde MFS Rapportage ICCO-alliantie 2008, zoals opgenomen op de pagina's 150 tot en met 153 van deze jaarstukken, over de periode 1 januari 2008 tot en met 31 december 2008 inzake het MFS-programma (behorende bij de beschikking met kenmerk DSI/MY-475/06, d.d. 29 september 2006) van de ICCO-alliantie te Utrecht gecontroleerd. Deze subsidieverantwoording is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Raad van Bestuur van Stichting Interkerkelijke Organisatie voor Ontwikkelingssamenwerking, ICCO. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de subsidieverantwoording te verstrekken.

Werkzaamheden

Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht en de aanwijzingen in de beschikking met kenmerk DSI/MY-475/06, d.d. 29 september 2006 en het daarbij behorende financieel reglement en het controleprotocol. Dienovereenkomstig dienen wij onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de subsidieverantwoording geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de financiële verantwoording. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de MFS Rapportage ICCO-alliantie 2008 de in 2008 bestede kosten ten behoeve van het MFS-programma ter grootte van EUR 139,6 miljoen, in alle van materieel belang zijnde aspecten, juist weer. Bij de uitvoering van deze controle zijn de aandachtspunten zoals opgenomen in het Financieel Reglement (annex 2 van de subsidiebeschikking) betrokken. Wij zijn van mening dat de in de subsidieverantwoording getoonde bestedingen voldoen aan de eisen van rechtmatigheid zoals geformuleerd in het Financieel Reglement. Voorts zijn de opmerkingen naar aanleiding van de uitvoering van deze controle vastgelegd in bijgaand rapport van bevindingen.

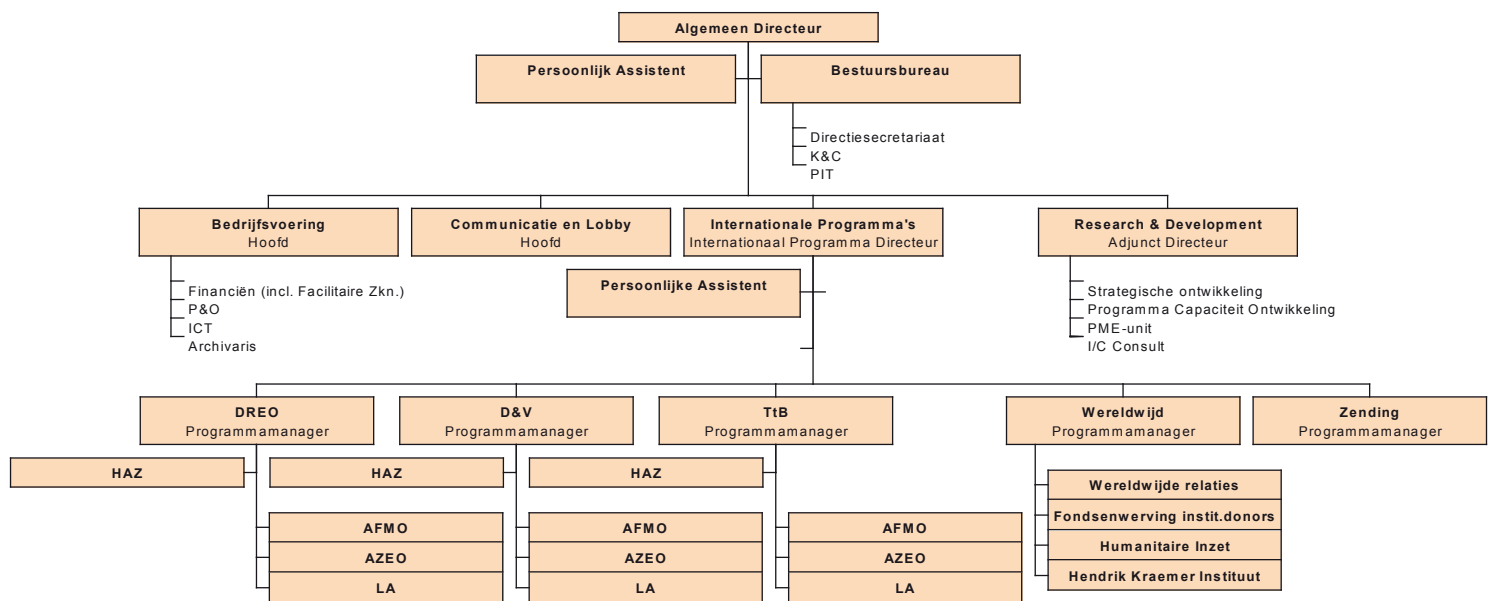
Den Haag, 2 juni 2009

KPMG ACCOUNTANTS N.V.
J.A.A.M. Vermeeren RA

BIJLAGEN

Bijlage 1

ICCO per 01-01-2008

Bijlage 2

Afdelingen in 2008

Directie

Algemeen Directeur: J.H. van Ham

Buitenlandafdeling:

Directeur: J. Brüning/J. van Doggenaar

Research and Development

Adjunct Directeur: H.T.M. Derksen

Democratisering en Vredesopbouw

Programmamanager: A. Ijff

HAZ: G. van Amersfoort

Duurzame rechtvaardige economische ontwikkeling

Programmamanager: W. Lammers

HAZ: M.W. Buitelaar

Toegang tot Basisvoorzieningen

Programmamanager: J. van Doggenaar/H. Heijs

HAZ: B. Bouman

Afdeling Wereldwijd

Hoofd: C.A. van den Berg

Communicatie en Lobby

Hoofd: J. Jansen

Bedrijfsvoering**

Hoofd: J. Booij

Personeel en Organisatie

Hoofd: J. Booij

Financiën, Beheer en Facilitaire Zaken

Hoofd: P. Sterenberg-van Wamelen, L. Oudshoorn (interim)

ICT

Hoofd: R. van Eijle

* Wereldwijd bestaat uit: Fondswerving Institutionele Donoren, Personele Samenwerking, Kredietdesk en Bureau Wereldwijde Projecten.

**Bedrijfsvoering bestaat uit de afdelingen: Personeel en Organisatie, Archief, Financiën, Beheer en Facilitaire Zaken en ICT.

Bijlage 3

Verklaring van afkortingen

ACT	Action of Churches Together
AFMO	Afrika en Midden-Oosten
APRODEV	Association of Protestant Development Agencies in Europe
AZEO	Azië, Europa en Oceanië
BOOM	Bangladesh Overleg Ontwikkelingssamenwerking en Mensenrechten
CA	Christian Aid
CIDIN	Centre for International Development Issues
DCA	Dan Church Aid
D&V	Democratisering en Vredesopbouw
DEK	Directie Effectiviteit en Kwaliteit (ministerie Buitenlandse Zaken)
DREO	Duurzame rechtvaardige economische ontwikkeling
DRR	Disaster risk response
DSN	Dutch Security Network
EAA	Ecumenical Advocacy Alliance
ECHO	European Community Humanitarian Office
ECSAD	Expert Centre on Sustainable Business and Development Cooperation
EISF	European Inter-Agency Security Forum
ESC	economische sociale en culturele (rechten)
FLO	Fair trade Labelling Organizations
FSC	Forest Steward Council
FTN	Food, Trade and Nutrition coalition
IIED	International Institute for Environment and Development
IIRR	International Institute of Rural Reconstruction
IKV	Interkerkelijk Vredesberaad
IOB	Inspectie ontwikkelingssamenwerking en beleidsevaluatie
ISS	Institute of Social Studies
KIT	Koninklijk Instituut voor de Tropen
LA	Latijns Amerika
LEI	Landbouw economisch instituut
MFI	Microfinancieringsinstelling
MFO	Medefinancieringsorganisatie
MFP	Medefinancieringsprogramma
MSF	Medecins Sans Frontieres
MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
NGO	non gouvernementele organisatie
NPM	Nederlands Platform Microfinanciering
PME	Planning, monitoring en evaluatie
Procode	Programmatisch werken, co-responsibility, decentralisatie

PSO	Particuliere Samenwerkingsorganisatie
SAG	Security Advisory Group
SAN	Stop Aids Now!
SER	Sociaal Economische Raad
SRHR	Sexual and Reproductive Health and Rights
SNV	Stichting Nederlandse Vrijwilligers
TTB	Toegang tot Basisvoorzieningen
WEF	World Economic Forum
WSF	World Social Forum

Colofon

Tekst en inhoudelijke redactie

ICCO projectgroep jaarverslag 2008

Eindredactie

ICCO

Beeldredactie

Marieke Viergever

Productie

Jan Verhage, PKN

Vormgeving en druk

Libertas, Bunnik

Foto voorkant omslag

Joyce van Horn, ICCO

Foto achterzijde omslag

Beeldbank ICCO

Goedgekeurd door het Bestuur van ICCO op 29 mei 2009

Het Jaarverslag is verkrijgbaar bij de afdeling Communicatie en Lobby en te vinden op www.icco.nl.

ICCO financierde in 2008 tientallen ontwikkelingsprojecten met steun van de Europese Unie en ECHO, de Europese dienst voor humanitaire hulp.

© ICCO, mei 2009

ISBN-13: 978-90-73585-86-7

*Het Jaarverslag 2008 is gedrukt op 9Lives.
Dit papier is voorzien van het FSC-keurmerk.*